

Regionaalhaigla

Kutsehaiguste diagnoosimine

05.03.2024

EKHL

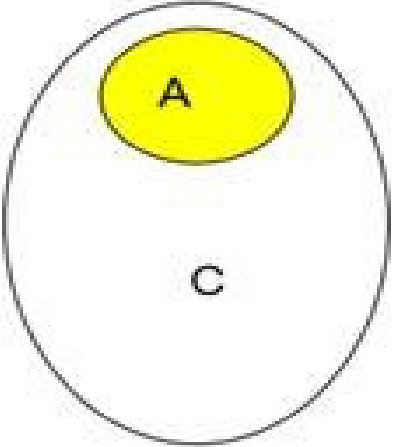
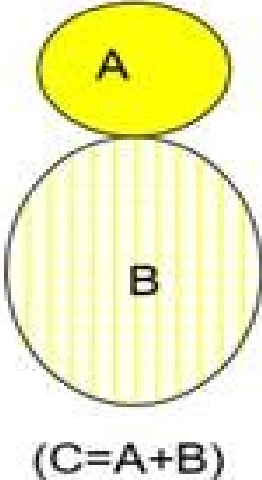
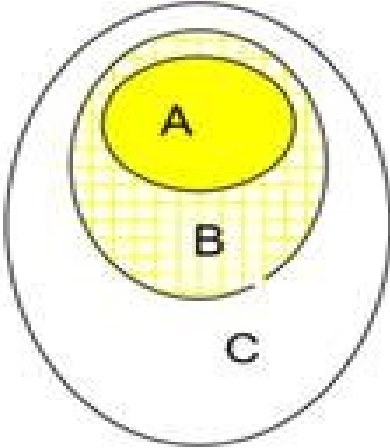
Viive Pille
Jaanika Sass
Kutsehaiguste ja töotervishoiu keskus

Kutsehaigus ja tööst põhjustatud haigus

KUTSEHAIGUS - haigus, mille on põhjustanud kutsehaiguste loetelus nimetatud töökeskkonna ohutegur või töö laad.

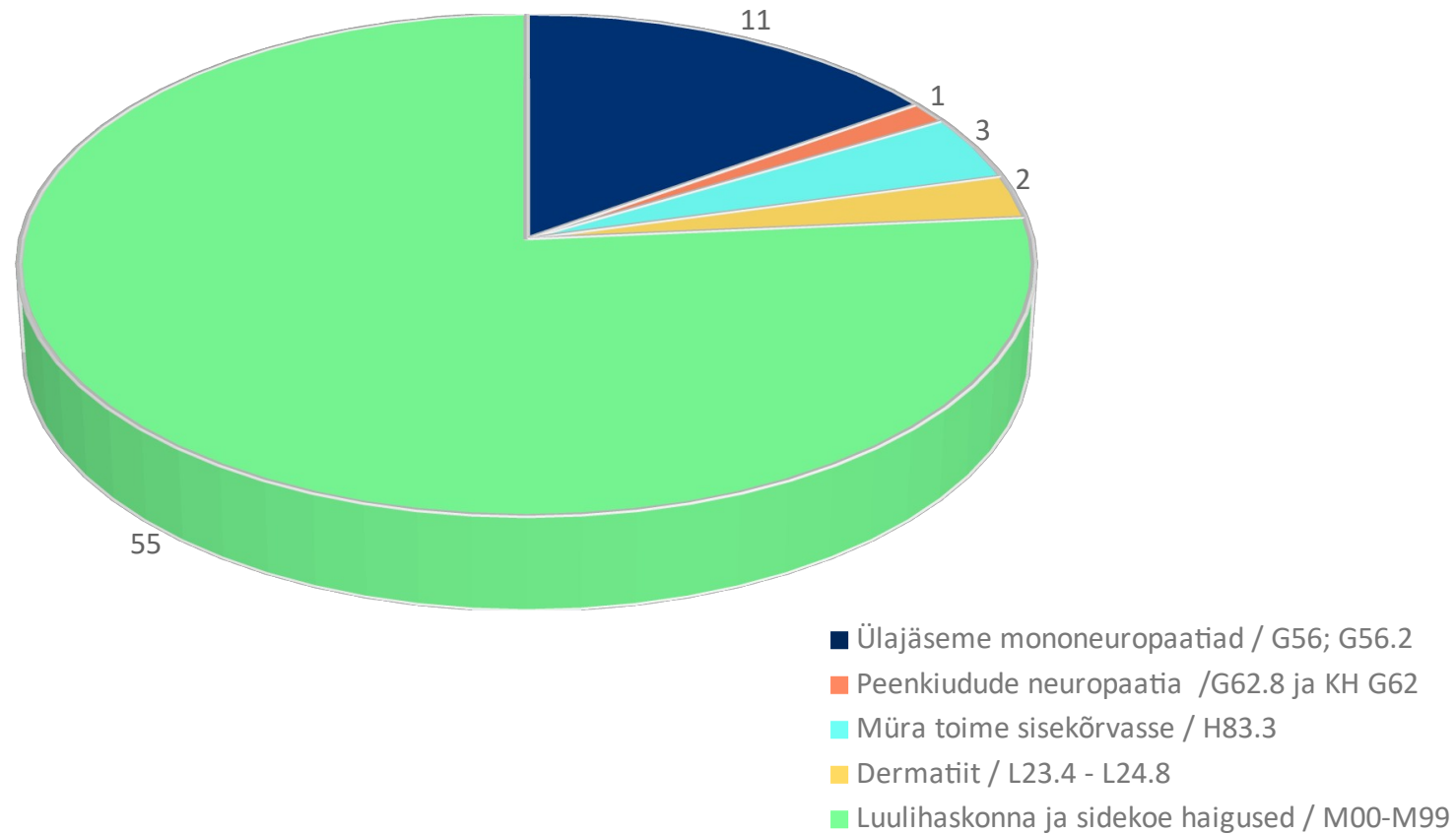
TÖÖST PÕHJUSTATUD HAIGUS - töökeskkonna ohuteguri põhjustatud haigus, mida ei loeta kutsehaiguseks.

Töötervishoiu ja tööohutuse seadus. RT I, 30.06.2023, 87

WHO	Estonia	Finland
A. Occupational disease (Annex I)	A. Kutsehaigus (Annex I)	A. Ammattitauti (Annex I)
(Work-induced disease)	B. Tööst põhjustatud haigus (Annex II)	B. Työperäinen sairaus (Annex II)
C. Work-related disease (Annex I+II & others)	C. Tööga seotud haigus	C. Työhön liittyvä sairaus (Annex I+II & others)
	 <p>(C=A+B)</p>	

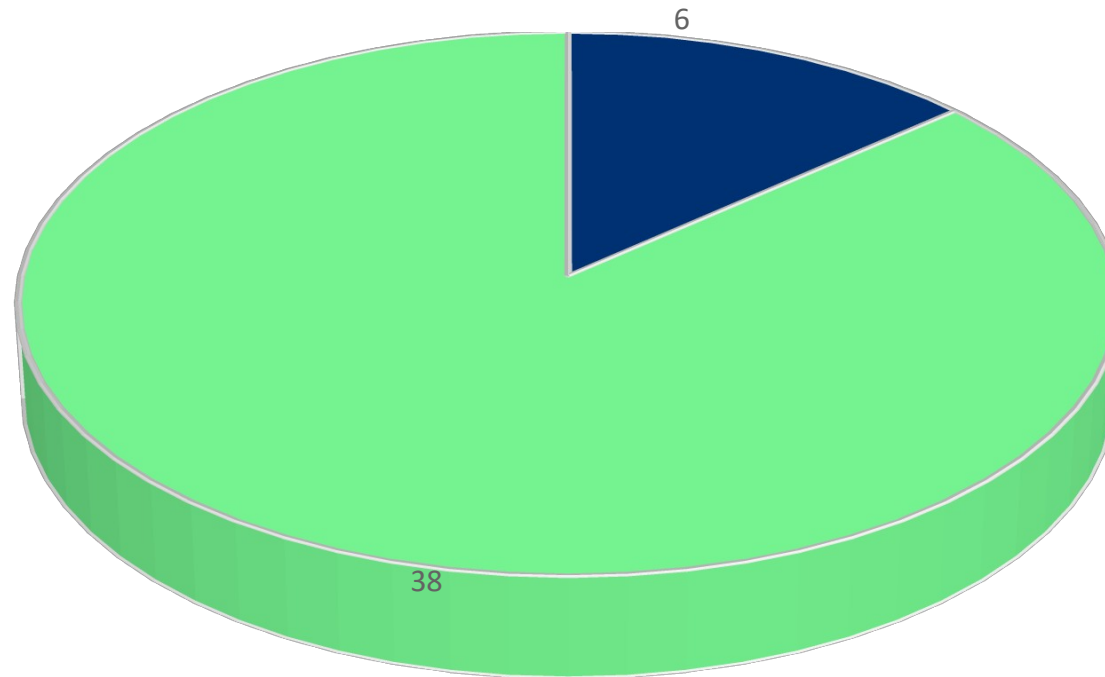
Kutsehaiguste diagnoosid 2022

21 patsiendil kokku 72 erinevat diagnoosi st, et igal patsiendil oli keskmiselt 3,4 kutsetööst põhjustatud haigust

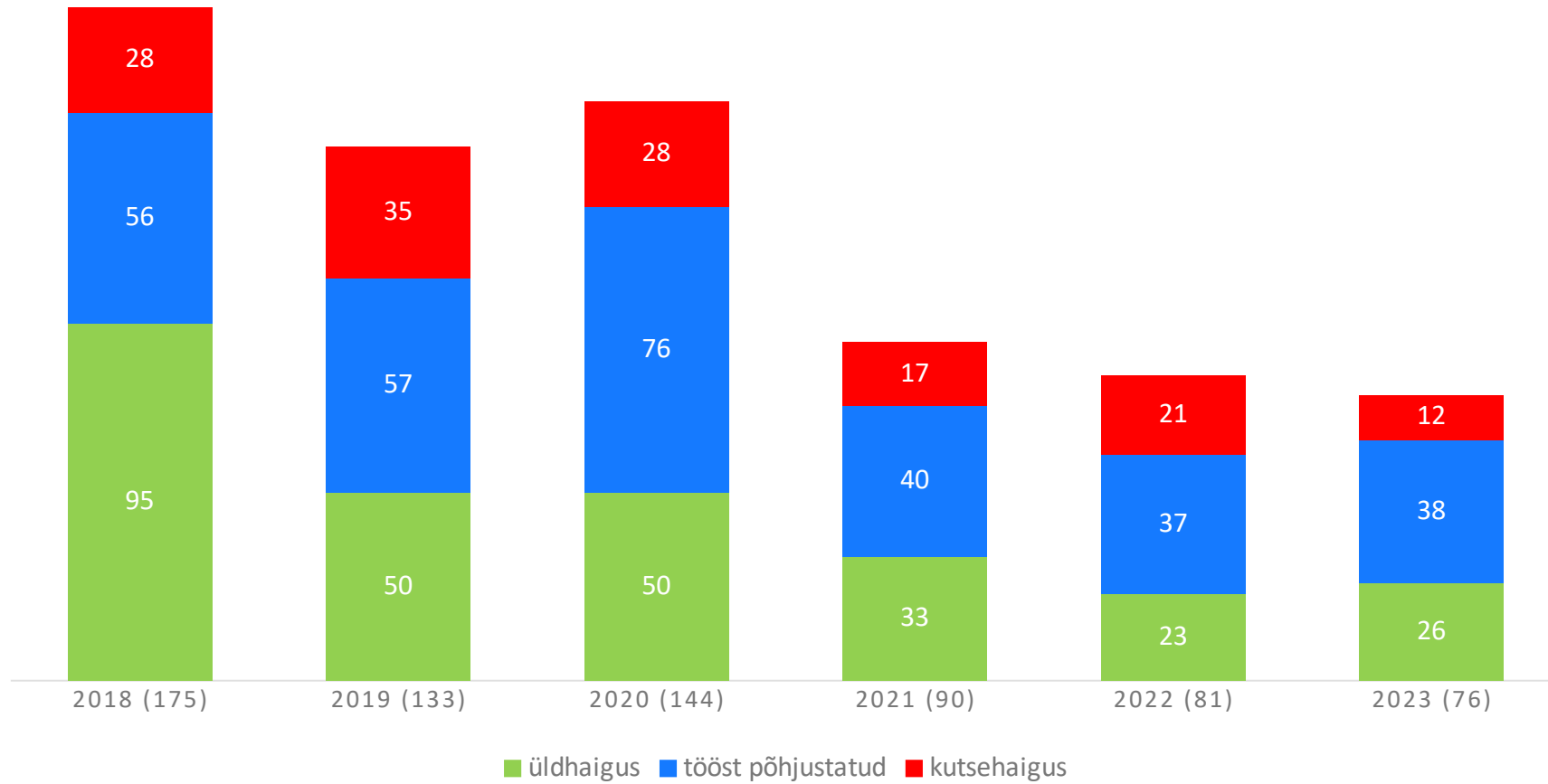
Kutsehaigused 2023

12 patsiendil kokku **44** erinevat diagnoosi, igal patsiendil oli keskmiselt **3,7** kutsetööst põhjustatud haigust

- Ülajäseme mononeuropaatiad / G56; G56.2
- Luulihaskonna ja sidekoe haigused / M00-M99

Kutsehaiguste ekspertiiside otsused

Kutsevähk

Kutsehaiguste loetelu Sotsiaalministri määrus, RT I, 09.12.2022, 20

- § 2. Respiratoorsed kutsehaigused ja –kasvajad
- § 5. Kutsenahahaigused ja -kasvajad
- § 6. Töökeskkonna keemilistest ohuteguritest põhjustatud kutsehaigused

Eestis ei ole seni ühtki kutsevähki diagnoositud. Aastaid tagasi on siiski diagnoositud üks tööst põhjustatud mesoteliom.

Kartsinogeenid

H350 Võib põhjustada vähktõbe!

H350i Võib põhjustada vähktõbe sissehingamisel!

H351 Arvatavasti põhjustab vähktõbe!

<https://echa.europa.eu/et/regulations/clp/clp-pictograms>

https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/SAMANCTA/ET/Safety/HP_ET.htm

Kopsuvähk

- Kopsuvähk on kõige enam kutsetööga seostatav vähipaige.
- Kaasuv suitsetamine lisab vähiriski.
- Räniühendid

Kvartskivi (tehiskivi, kunstkivi) on materjal, millest valmistatakse köökide töötasapindu. Sisaldab 90% naturaalselt kivi, ülejäänu moodustavad liim, värvained ja erinevad tehnilisi omadusi parandavad lisandid. Tootmiseks valatakse kivipuru ja sideained vormi. Hilisem materjali lõikamine, lihvimine ja töötlemine ning selle käigus eralduv kivipuru on sissehingates silikoosi ja kopsuvähi riski suurendav tegur. IKV-de kandmine oluline!

Asbestiekspositsiooniga seotud vähkkasvajad

- mesoteliom
 - kõrivähk
 - kopsuvähk
-
- Mesoteliom: minimaalne ekspositsiooniaeg u. 1-2-aastat, induktsiooniperiood 20-aastat
 - Kopsuvähk: minimaalne ekspositsiooniaeg 2-aastat, induktsiooniperiood 15-aastat

Information notices on occupational diseases: a guide to diagnosis

European Commission

Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities
F4 unit

Manuscript completed in January 2009

European Commission

Kusepõievähk

- Varasemate hinnangute alusel meestel 15-20 % põievähkidest kutsevähk
- Hilisemate uuringute põhjal meestel 7 %, naistel 2 % põievähi juhtumitest seotud tööga

Rinnavähk

- Multifaktoriaalne
- Etüleenoksiid IARC grupp I nimekirjas, piiratud tõendusega inimestel rinnavähi ja lümfoïdkasvajate puhul

Seda kasutatakse lahustite, antifriiside, tekstiilide, pesuainete, liimide, polüuretaanvahtude ja ravimite tootmiseks. Etüleenoksiidi kasutatakse peamiselt keemilise vaheainena etüleenglükooli tootmiseks. Väiksemates kogustes esineb seda fumigantides ehk gaasmürkides, vürtside ja kosmeetika sterilantides, kuid ka kirurgiavahendite steriliseerimisel haiglates.

Kokkupuute ja etüleenoksiidiga seotud vähi väljakujunemise vaheline peiteaeg varieerub 9–20 aastani.

- Öötöö (vahetustega töö) tõenäoliselt kartsinogene inimesele
 - Toidutööstus ja toitlustusettevõtted, tervishoid, transport, sideettevõtted 2005.a 9-30% töötajatest Euroopa Liidus,
 - Tõendus põhjus siiski piiratud (kaasnevad muud riskifaktorid)

Nahavähk

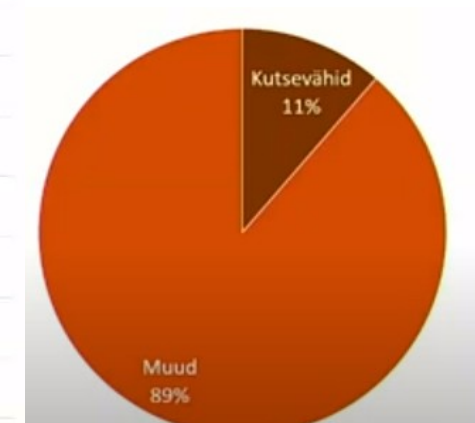
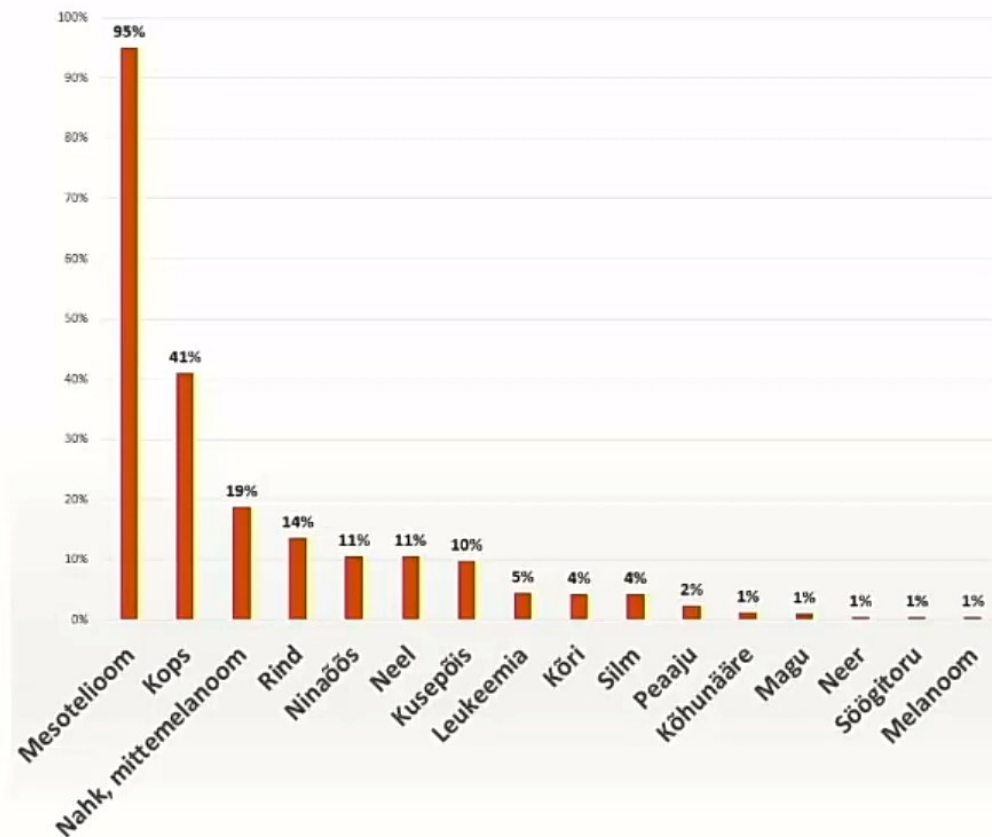
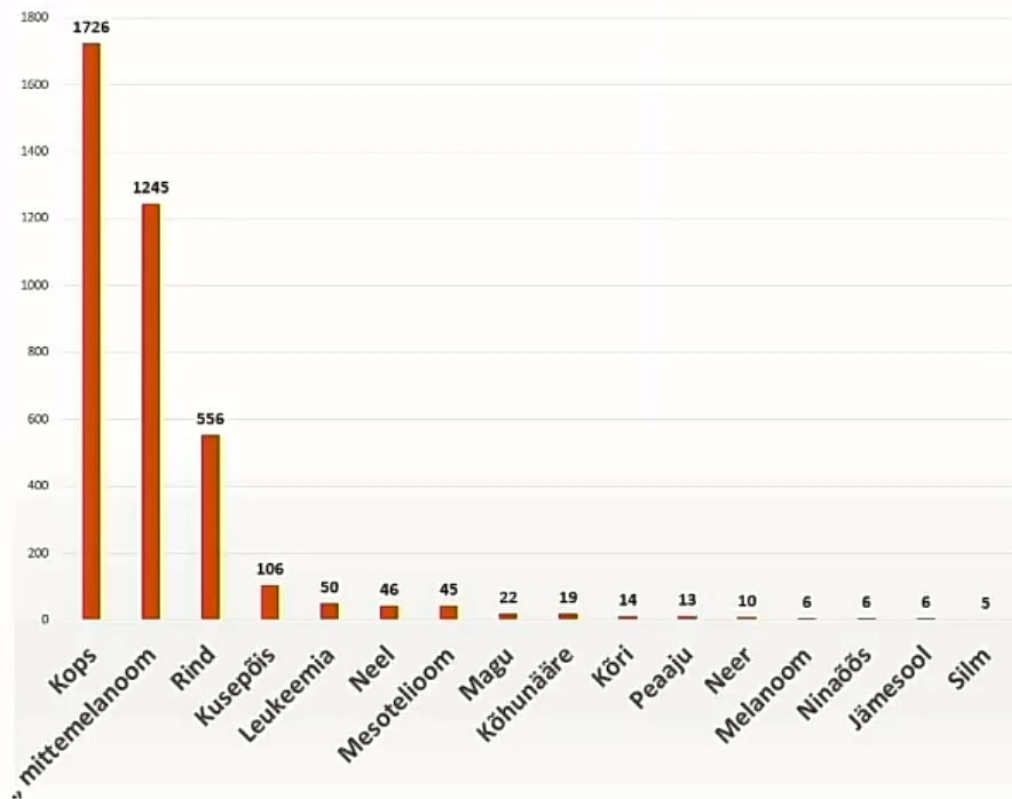
- UV kiirgus lamerakuline vähk
- Ioniseeriv kiirgus
 - lennumeeskonna personal
 - radioloogiatehnikud (basaalrakuline vähk, melanoom), eeskätt fluoroskoopilised protseduurid
- Metallitööstuses kasutatavad vedelikud, õlid (melanoom)
- PAH (polütsüklilised aromaatsed süsivesinikud)
- Arseen (lamerakuline vähk)
- Välitingimustes töötajad:
 - põllumajandus (pestitsiidid ja UV melanoom),
 - sõjaväelased
 - teetöölised

Kutsevähile on iseloomulik:

- Tööalane ekspositsioon kartsinogeenile
- Ilmneb nooremas eas, eriti kui esmane ekspositsioon kartsinogeenile tööelu alguses
- Võib ilmnedagi grupis isikutel, kes töötanud/töötavad sarnastes töötingimustes, sama tööalane ekspositsioon
- Tekib suurema tõenäosusega kui kaasneb muid faktoreid (tööga ja mitte tööga seotud) , mis mõjutavad sama organsüsteemi
- Keeruline eristada tööga seotud ja tööga mitte seotud tegurite mõju osakaalu
- Tugev tööalane seos:
 - ninaneelu adenokartsinoom ja puidutolm
 - maksa angiosarkoom ja vinüülkloriid
 - mesoteliom ja asbest

Hinnanguline kutsevähijuhtude arv Eestis 2016-2020a

Innos, K, Baburin, A. TAI 2023

Tervise
Arengu
Instituut

Vaimse tervise häirete tööga seose tõestamine

- Subjektiivsus
- Individuaalne haavatavus
- Inimesed mäletavad erinevalt
- Vaimse tervise häire episood varasemast eluperioodist
- Psühholoogi kokkuvõtte isiksuse profiili kohta
- Nn neutraalse ekspertpsühhiaatri arvamus

Tähelepanekud vaimse tervise probleemide tööga seose hindamisel

- Konflikt töö
- Töötervishoiuarstil pole psühhiaatri ega psühholoogi pädevust, nt läbipõlemine väga sarnane depressiooniga
- Psühhiaatrid ei oska seostada/eristada tööga seotust
- Teisese arvamuse vajadus
- Tööandja vastused: psühho-sotsiaalseid ohutegureid pole → loetelu hüvedest, et kõik on kenasti maandatud
- Tööandjaga suhtlemine, nt avalik info versus salastatud info, andmete konfidentsiaalsus
- Kui on olnud varasem episood nt 10 - 20 - 30 a tagasi?
- Tuleviku väljavaated uue töö leidmisel?
- Kutsehaige edasine saatus? Hüvitis? Rehabilitatsioon? Mida saab teha tööandja?

Aitäh!